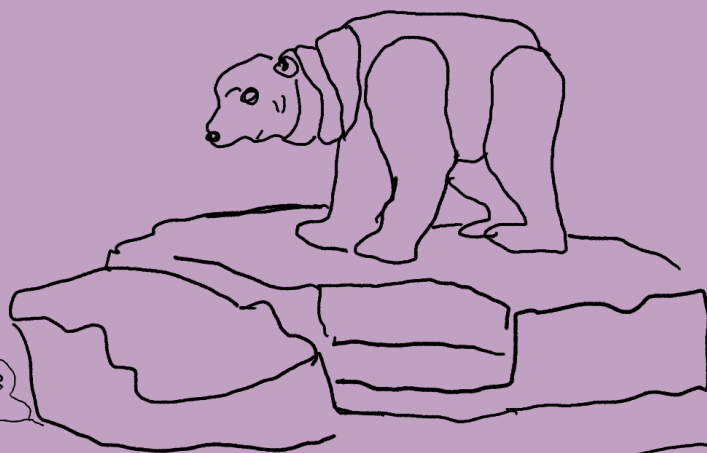

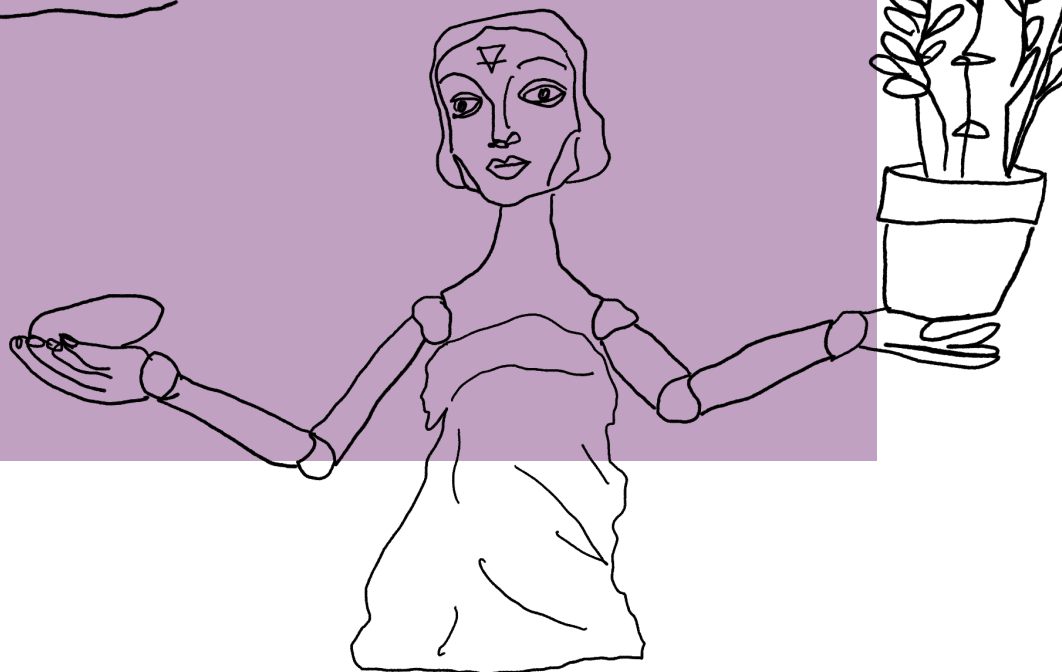
V PŘELET

34

2

Drahé čtenářstvo,
věřilo bys tomu, že polovina festivalu je za námi? Z dosud viděného a zreflektovaného je evidentní, že letošní ročník se výrazně zaměřuje na problematiku životního prostředí. Což je téma nepříliš veselé, ale zásadní. Jak se ovšem dočteš v následujících textech mých kolegyň a kolegů, je i přesto možné ho zpracovat citlivě, s humorem a nadějí, že snad ještě není třeba lámat nad vším hůl.

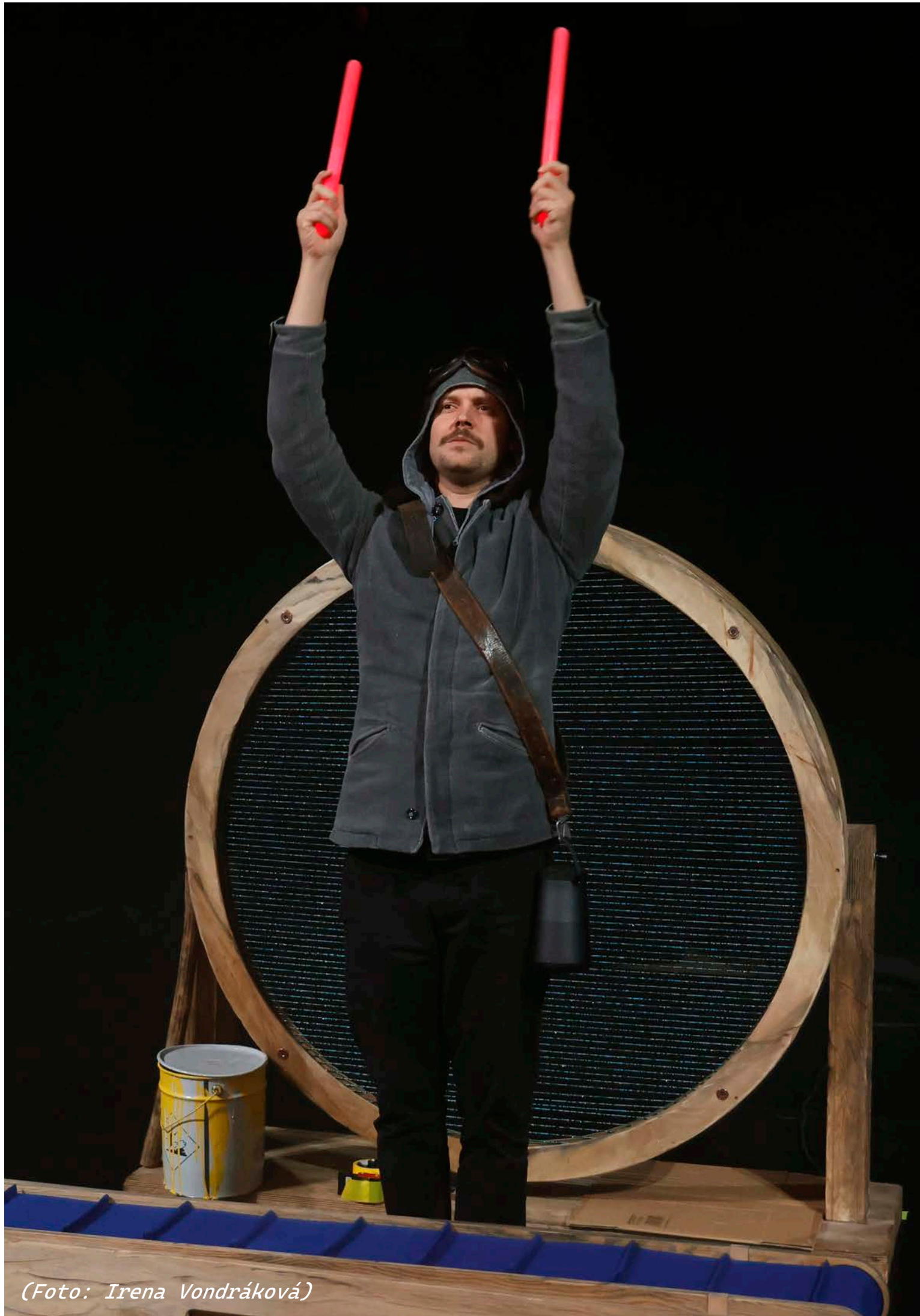
Když jsme v rámci geissleřího představení *Alchymisti: Zlatodějný teatrolab* byli vyzváni, abychom jedním slovem vystihli něco, co by podle nás mohlo odvrátit konec světa, dala jsem na prvotní intuici a na papírek napsala HUMOR. Ne, že by přímo pomohl s plastem v oceánech nebo globálním oteplováním, ale ve všudypřítomném environmentálním žalu je prostě třeba si občas sednout do plného hlediště kupříkladu na Buchtý a loutky a společně se trochu neekologicky zasmát.

Konečně, vždyť už máme i mnoho více či méně humor-
ných doporučení, jak se chovat ekologicky, například - šetřte vodu, sprchujte se ve dvou (ale jen pokud chcete).

Barbora Sedláková

(Foto: Irena Vondráková)

(Foto: Irena Vondráková)

Dobry, jako vždycy

Víte, co je trapas? Když musíte mezi filmovými nadšenci přiznat, že jste nikdy neviděli *Star Wars*. A víte, co je trapas ještě větší? Když před nadšenci divadelními, a nadto loutkovými, přiznáte, že *Postradatelní* jsou vaše první setkání s Thálií držícím souborem *Buchty a loutky*. Respektive první setkání naživo, protože fenomén, který soubor obestírá, mě v rámci studia na DAMU samozřejmě neminul. Téma gangu postarších chlápků, kteří považují každou další misi za svou poslední, ale nikdo (včetně nich) si neumí představit, že by skutečně skončili, není nejspíš vybráno náhodně. Trio ostatně v průběhu předsta-

vení několikrát jemně naznačuje společnou historii a odehrané šťace.

Připadá mi skoro až nemístné pokoušet se reflektovat něco, o čem už bylo napsáno mnoho a mnohými, ale právě to mě možná na tom všem nejvíc fascinuje – specifická metarovina humoru a vzájemného divácko-hereckého vztahu či naladění. Jako bych sledovala klučičí partu, která se sama baví, což bývá nakažlivé. Takže třeba i vtipy, které by samostojně (minimálně u mě) neobstály, tady přesně zapadly do celkové poetiky. I nekompromisní zacházení s některými loutkami vyvolávalo smích: když

(Foto: Irena Vondráková)

(Foto: Irena Vondráková)

v příběhu splnily účel doslova letěly zpátky do kouta nebo byly nekompromisně vulgárně napadány – třeba dřevěnou jedenáctiletou holčičku označil drogový boss za krávu. Podobně se to má s vyhráváním některých scén, které projdou krátkým vývojem k pointě, tu převálcují a jedou dál, až úplně vyprchají, ale pořád jedou, aby se najednou staly znovu vtipnými. Což je příklad etudy, v níž brutální mučitel Marka Bečky s kuchyňským a jiným náčiním odchází do práce mlátit ve sklepě zajatou ženu, ale zastavuje ho malá dcera v podání Víta Bruknera. Následuje dialog netrpělivého otce s milujícím potomkem. Jeden už by mučil, ale nechce ublížit dcerce odmítnutím

řádného rozloučení a kvalitního rozhovoru, takže jí slibuje, že se vrátí brzy, že se těší na namalovaný obrázek, že do práce musí, ale že pak zase dostane hodně peněz.

A ty hlášky! Musím říct, že slovo broďáky jsem dosud neměla ani v pasivní slovní zásobě, odted' je hodlám používat, co to půjde. Nakonec je třeba vyzdvihnout komediální potenciál loutek, které nejsou vidět, protože se zrovna skrývají. Možná nejsem jediná, koho okamžitě napadl koncept představení, které skupina loutek odehraje komplet skrytá a na jevišti se tak po celou dobu neobjeví nic.

Barbora Sedláková

Libozvučná a uvědomělá procházka lesem

Ve foyer Vzletu to šumí, děti běhají sem tam a za nimi se tyčí vysoký látkový strom s holými větvemi čnějícími vzhůru. Dvě herečky oděny v odstíny hnědé a béžové před ně nakonec předstoupí a vyzvou je, aby si k podivnému stromu přisedly ještě blíže – čeká je totiž slovy performerek interaktivní procházka lesem, která se bez dětských hlasů, rukou a očí zkrátka neobejde.

Ženy vzápětí odstartují festivalové uvedení inscenace *Příběh stromu: Lesní opera pro nejmenší* souboru Geisslers Hofcomedianen a uskupení Vocaď Pocad', které se věnuje divadelní tvorbě pro děti. Ze stromu, dubu, se najednou stává kostým, do něhož opakovaně vstupuje Claudia Eftimiadisová a nechává jej jako jednu velkou a organickou loutku ožívat a provázet děti, jejich rodiče a všechny ostatní lesní krajinou. Vedle ní je na podlaze usazena herečka a zpěvačka Tereza Bortlová a v obklopení rozmanitých hudebních nástrojů, mikrofonu a jednoduchého mixážního pultu vytváří přírodnímu putování v živém čase hravý hudební

doprovod. Mixuje vlastní dech a zpěv, zvuky vyluzované nástroji a hlasy obou žen či dětí. Ty pak mnohdy spojuje dohromady v naturálně znějící aranžmá plné známých barokních melodií.

Vyprávění příběhu lesa a jeho obyvatel kopíruje cyklus čtyř ročních období. Dub se tak probouzí ze zimního spánku, vykvétá, pouští žaludy a dává vzniknout novým stromkům. Na podzim pak opadá a svou roční cestu končí přikryt bohatou sněhovou pokrývkou. Motiv přírodního cyklického času ale Eftimiadisová a Bortlová doplňují někdy až patetickými zmínkami o vztahu člověka k přírodě. Ačkoliv v hlavní linii tedy rozehrávají lehce stravitelný příběh o jednom roce v životě stromu a o různých peripetiích, které se mu přihodí, otevírají i hlubší témata, jako jsou ekologie či postupné odlučování člověka a přírody.

Aktivizujícími prvky nutí pak přemýšlet (nejen) dětské diváctvo právě nad vlastním přístupem k lesní krajině. Herečky hovoří o tom, jak složitý a zdlouha-

(Foto: Irena Vondráková)

vý je proces růstu stromů, jak je občas lidi poničí a jak je krásné každý den usínat pod otevřenou noční oblohou. Tehdy publikum vyzvou, aby zavřelo oči – „to prý pak temně modré nebe poseté hvězdami spatříme vždy a kdekoliv“. Obdobně ženy s diváctvem interagují opakovaně. Mnohdy jsou právě bezprostřední dětské komentáře a odpovědi to, co celku dodává komickou rovinu a atraktivní svižnost. Eftimidisová navíc během hodinového představení odhaluje zmiňovaný kostým stromu jako až neuvěřitelně multifunkční a „živou“ loutku. Horní část tvoří kůrový živůtek s otvorem na obličej a větvemi trčícími do všech

stran, dolní část pak objemná sukně, která skrývá kořeny stromu, obydlí různých zvířat i malé dřevěné jeviště, které se rovněž stává hrací plochou.

Příběh stromu nabízí příjemné, hbité, veselé a libozvučné putování lesní krajinou a s jedním mikrofonem, látkovým stromem a dvěma všestrannými herečkami vytváří sugestivní přírodní atmosféru. Inscenace může nejen děti učit všímavosti vůči přírodě, ale i lepším vztahům k vlastní environmentální zodpovědnosti. Svět přírody přibližuje stravitelně, zábavně a uvědoměle.

Tobiáš Waller

Příběh šikany, jídla a sebeustrukce

Muž oděný v černé přiveze na scénu mladou dívku v bílé košili usazenou v kolečkovém křesle a zvíří tak lehké a poloprůhledné igelity, které s šustotem obklopují celou scénu. Usadí ji u plastového stolku a téměř na ni zakřičí dvě jednoduché otázky. Dívky se ptá, jak se jmenuje a jestli ví, proč je tam. Ta mu odevzdaně odpoví, že ví, proč byla pravděpodobně předvolána k výslechu, a že její jméno je Otýlie.

Inscenace *Strávíš to, Otýlie?* je experimentálním počinem Loutkové scény Radost ve Strakonících.

V příjemně svižných pětadvaceti minutách je nám herečkou a hercem (Tereza Kortanová a Jakub Jílek) přehráván nepřilíš šťastný život a osud zmiňované dívky. Otýlie od dětství čelila kruté šikaně a její vrstevníci i vlastní rodiče se ji vysmívali za její postavu. Příběh nám je servírován klipovitě v podobě krátkých výstupů, kdy každý znázorňuje jednu životní etapu hlavní hrdinky. O svém životě dívka vypráví především prostřednictvím osob ze svého okolí a jejich často výsměšné a kruté repliky spojuje s různými potravinami. Ty herečka animuje

(Foto: Irena Vondráková)

a propojuje v nich tak možná dva největší strachy Otýlie – jídlo a odsouzení okolí.

Kortanová začíná svým vlastním porodem – z rudého obalu s násilím a křikem tlačí kulatou čokoládovou pralinku – tu hned pak hlasem své matky odsoudí jako nevzhlednou a vzápětí ji sní.

Jílek pak na stůl přináší infantilní dětský batůžek

a Otylka z něj vyndává rozmanité kuchyňské náčiní – to ji slouží jako atrakce na dětském hřišti, tatranky pak zas jako figurky předškoláků. Tentokrát ji matka varuje, že pod ní praskne houpačka. V záchvatu vzteku pak dívka tatranky rozmašíruje a nacpe si je do úst. Muž během toho klidně uklízí stůl a pokládá na něj zavazadlo značící další životní etapu. Ze školní aktovky Otylka vyndává Brumíky a nesměle je zve na svou oslavu narozenin – spolužáci se jí ale vysmějí a na oslavu nedorazí ani jeden z nich. Čeká je tak stejný osud jako tatranky.

Obdobná situace se opakuje víckrát, Otylka postupně dospívá, ale šikany a posměšků se nezavazuje. Na střední ji odmítají kluci a na diskotéce se jí vysmívají. V dospělosti pak Otýlie očekává rande, jenže ani to nedopadne podle jejích představ. Určitý rozklad její postavy je pak skvěle naznačen i šilným nepořádkem, který Kortanová z potravin vytváří. Ke konci se všude válí šlehačka, drobky, kusy jídla a skvrny od různých tekutin. Původně bílá košile je zaneřáděná jakbysmet. Zběsilou a špinavou jízdu pak zakončuje

vraždou vlastních rodičů, ztvárněné dvěma džusíky s motivem Disney princezen. Do těch Otylka zuřivě bodá nožem a jahodový džus stříká až na diváky v předních řadách.

Ocitáme se tak na samém začátku. Otýlie je vskutku předvedena k výslechu a muž ji coby vyšetřovatel klade prvotní otázky. Inscepace končí, dívka je odvážena a na stmívajícím se jevišti zůstává jen neuvěřitelný nepořádek a špína. Ačkoliv krátká inscepace místy působila schematicky a zkratkovitě, musím ocenit neuvěřitelný zápal především Terezy Kortanové a její expresivní, místy drásající monodramatické vyprávění o šikaně a fatshamingu. Práce s jídlem, coby s loutkou, působila jako dobrá volba hned na několika úrovních. Nepořádek, který animace potravin vytvářela, vizuálně zdařile podtrhával neútěšnost celé situace. Zároveň ale příběh Otýlie propojoval s jejím pravděpodobným strašákem – s jídlem a jeho konzumací.

Tobiáš Waller

Hranice kouzelného lesa a zahrady s anglickým trávníkem

Inscenace *Mezi pařezy* vznikla ve spolupráci studentů a studentek Katedry alternativního a loutkového divadla na DAMU pod hlavičkou Studia Damúza. Příběh sleduje dětskou hrdinku Ninu, začíná ale dialogem rodičů při odjezdu na chatu. Řeší sledování navigace, ale i povinnosti, které je čekají. Natírání lavičky a plotu, pravidelné zastřihování trávníku a další nedílné součásti chataření a chalupaření. Po chvíli se konverzace zvrhne v hádku o to, kdo z partnerů toho dělá víc. V jejich nepochybně náročné každodennosti

plné nekonečně se vršících úkolů se Nina stává vedlejší postavou, o které víme pouze to, že nejspíše usnula v autě. Inscenace tak tematizuje propast mezi dětským světem na zadní sedačce a dospěláckým světem za předním sklem.

Osamělá dětská hrdinka musí hledat blízkost jinde než u rodičů. Potkává chlapce sedícího na stromě, se kterým se spřátelí. Příběh pak pokračuje vcelku jednoduše: Nina se snaží získat chlapcovu přízeň tak, že najde jeho ztracené modré boty,

(Foto: Irena Vondráková)

v tom jí ale brání několik lesních postav záměrně zdržujících její hledání. Zvířata ztvárňují symbolické loutky z přírodních materiálů, které animuje hlasově vynikající Danny Takieddin. Překvapivé je ale vyústění děje, které dělá pomyslnou tečku za dalším tušeným tématem inscenace, tedy vztahem člověka a přírody. Herci pracují na scéně s několika mohutnými pařezy, jejichž význam v průběhu představení proměňují, stávají se pahorky k pokoření, podloží rostoucích hub i vzácnou třešňí. Za stromy malá Nina označuje i diváky. Rozdíly mezi antropomorfizovanými neživými předměty a lidskými aktéry se pomalu stírají a jedno se přelévá do druhého.

Nabízí se tak i otázka, jestli Ninin jediný kamarád, jehož jméno se dozvídáme až v úplném závěru představení, nebyl od začátku něčím jiným než malým chlapcem. Vzniká tím další kontrast mezi dětským a dospělým světem. Svět rodičů je plný obyčejných a rutinních činností, které si v rámci víkendových výletů na chatu mohou a nemusí užívat. Svět Niny je světem fantazie, ve kterém neplatí základní pravidla logiky ani dichotomie živý-neživý nebo lidský-nelidský. Díky pohledu, který bych nazvala skoro až neantropocentrickým, se jejími partnery stávají pařezy a stromy a jejími protivníky lišky a jiná zákeřná stvoření.

Kristýna Vinařová

(Foto: Irena Vondráková)

Přátelští plaváči

10. ledna roku 1992 přepadl jeden z kontejnerů přepravní lodi přes palubu a do Tichého oceánu se vysypaly desítky tisíc gumových kachniček. Havárie měla za posledních třicet let vliv mimo jiné například na výzkum pohybů mořských proudů. Hejno 2000 kachniček migrujících mezi Japonskem, Aljaškou, ostrovem Kodiak a Aleutskými ostrovy odhalilo oceánologům, jak dlouho trvá cirkulace seskupením proudů v této oblasti. Kolem gumových mořských vetřelců se také shromáždila řada nadšenců, jež dodnes sleduje jejich pohyby. Podle internetových uživatelů, kteří pojmenovali hračky v oceánu „The Friendly Floatees“, se jich v roce 2019 volně pohybovalo ještě něco kolem dvou tisíc. Virálnosti „vpuštěných“ gumových hraček se také připisuje zvýšení globálního povědomí o množství odpadu v oceánech. Vědci odhadují, že se každý rok v oceánech ztratí až několik tisíc přepravních kontejnerů, ač je zřejmé, že to není jediným zdrojem jejich znečištění.

Právě environmentální rozměr události se rozhodli rozpracovat v inscenaci *Gaga* Malého divadla. Ta se zaměřuje na diváky od tří let, což samo o sobě na předání tak komplexního tématu vytváří velký tlak. Tvůrčí tým tak z havárie vyextrahoval vcelku lineární příběh, který začíná soustředěnou výrobou kachniček na

továrním páse, pokračuje jejich rozsetím po oceánech a poté se soustředí především na budování vztahů mezi gumovou a reálnou faunou. Lední medvěd je žlutými stvořeními neodbytně fascinován, nafukující paryba se potýká s doslovným zásahem do svého vlastního těla, když kachničku polyká, ale nemůže ji strávit. Divoká kachna po prvotní nedůvěře přijímá gumového vetřelce mezi svoje mláďata.

Po určité chvíli se inscenace stává sledem jednotlivých situací putování kachniček s velkým důrazem na vizuální stránku. Scénographe Alžběty Kranich Uhlíkové pracuje s nejmenším detaily, které oživují zdánlivě jednoduché obrazy. Ryba polykající kachničku je doplněna rybím sborem, který se v pravý moment vyděšeně rozsvítí, medvěd pronásledující gumové vetřelce pluje na kře, která se neustále zmenšuje. Environmentální tematika je – i dle slov anotace – do inscenace vložena nenásilně a občas možná příliš subtilně. O to důležitější se potom zdá práce divadelních lektorů a lektorek i učitelů a učitelek. Vzít předškolní děti na velmi kvalitně udělanou inscenaci otevírající téma životního prostředí a jeho znečištění je jedna věc, vést s nimi potom podnětnou a přitom uchopitelnou diskuzi, je věc další.

Kristýna Vinařová

(Foto: Irena Vondráková)

(Foto: Irena Vondráková)

Všechno, všude, najednou

Naladit se na poetiku uskupení Geisslers Hoffcomoedianten není pro každého věc samozřejmá. Vyžaduje divácké rozhodnutí přijmout velmi specifické zacházení s kýčem a hereckou stylizací. Osobně už bych se nebojácně označila spíše za fanyнку jejich poetiky, což se při sledování představení *Alchymisti: Zlatodějný teatrolab* ukázalo být velkou výhodou – ledacos jsem jim totiž byla ochotna promítnout.

Dvouhodinový kus propojuje téma alchymistické pražské tradice a zoufalé environmentální situace, v níž se nacházíme. Pětice odborníků v bílých pláštích se tak s pomocí publika snaží nejružnějšími způsoby zastavit neúprosný odpočet konce světa. Konkrétně má za úkol vložit šém s jasně definovanými instrukcemi do loutkového homunkula, který se jimi pak bude řídit a zkáze zabráni. Odpočet tiká přímo před našima očima na černé televizní obrazovce, navíc jsme vlastně v rámci scénografie uvězněni v potmělém prostoru, jímž se line mlha. Vzniká tak dojem jakési klaustrofobní naléhavosti, kterou pak herci za pomoci fotografií a videí na mobilních telefonech ještě zdůrazňují. Obracejí na diváky displeje,

(Foto: Archiv souboru)

(Foto: Irena Vondráková)

na nichž vidíme záběry hořících pralesů, stovky leklých ryb nebo válečné řádění. Záměr edukovat dětské publikum a vést ho k zodpovědnějšímu chování k přírodě a planetě se ale trochu zvrtl ve frontální a doslovné sdělování, jako když jeden z herců v předtočeném záběru sbírá ze země plastovou láhev a nejprve s ní obejde všechny koše na tříděný odpad, abychom je v záběru dobře viděli, a pak ji vhodí do Plastů.

Exponované využívání mobilních telefonů s předtočenými záběry a zvukovými efekty považuji za největší slabinu inscenace. Geissleři ve své tvorbě soustavně propojují činohru, zpěv a tanec, což je už tak velká nálož na hercečky a herce. Většinou se ale vyplácí. Přidáním dalšího prvku, na který se musí v průběhu představení soustředit, nutně vzniká

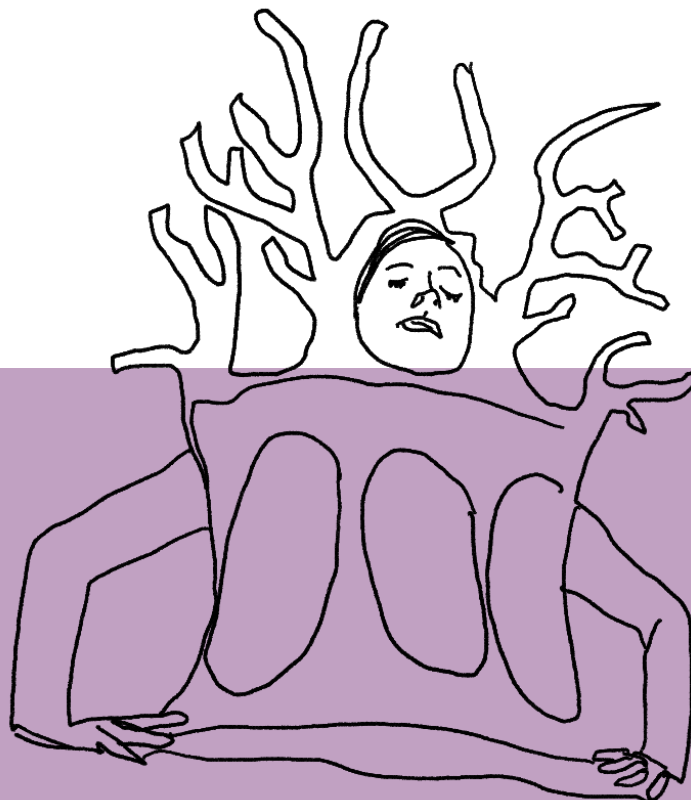
kají situace, kdy se něco nedaří, zpožďuje, vypíná nebo zapíná v nesprávný čas. Herci jsou pak nuceni improvizovat a scény či pointy se rozmělnují.

Už téměř bez překvapení musím naopak vyzdvihnout hudbu a choreografii. Geissleři prostě vědí, jak napsat chytlavý text a melodii a celé to okořenit pohybovým doprovodem, který je stejnou měrou muzikálově propracovaný, kýčovitě okázalý i trapně komický.

Svět se nakonec na Štvanici těsně podařilo zachránit, ukázalo se ale, že žádný homunkulus nám k tomu ani teď ani v budoucnu nepomůže. Asi to bude na nás.

Barbora Sedláková

9.11.2024

Šéfredaktorka: Barbora Sedláková

Redakce: Kristýna Vinařová,
Natálie Bulvasová, Tobiáš Waller

Externí redakce: Adéla Vondráková

Produkce: Ema Šlechtová

Sazba: Johana Bártová

Neprochází jazykovou korekturou.

Projekt byl realizován za finanční
spoluúčasti EU prostřednictvím Národního
plánu obnovy a Ministerstva Kultury ČR.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO
KULTURY